

Донецька обласна універсальна наукова бібліотека ім. Н.К. Крупської
Науково-методичний відділ

СВІТ ЕКОНОМІКИ: ПРОСВІТНИЦЬКА ТА
ІНФОРМАЦІЙНА РОБОТА БІБЛІОТЕК

Інструктивно-методичний лист

Донецьк 2003

Суттєві зміни в економіці України, проведення ряду економічних та соціальних реформ, рух економіки до ринкових форм господарювання призвели до появи великої кількості джерел інформації, що висвітлюють різноманітні економічні перетворення. В той же час триває процес накопичення економічної інформації в публічних бібліотеках, що забезпечує для них значне поле діяльності.

В таких умовах публічна бібліотека має стати провайдером інформаційних ресурсів з економічної тематики. Її завдання – надання відповідної інформації різним структурам суспільства, кожному зацікавленому громадянину.

Щоб позиціонувати себе як провайдера економічної інформації, бібліотеки повинні створити систему економічної просвіти.

Якісна реалізація цього завдання можлива через відпрацювання системи взаємодії з державними організаціями, комерційними та бізнес-структурами, організаціями, що підтримують малий та середній бізнес; через надання доступу до інформаційних ресурсів бібліотек всім верствам населення, їх забезпечення економічною інформацією.

Робота в цьому напрямку передбачає ретельне вивчення потреб читачів у такій інформації бібліотечними соціологічними службами. До послуг бібліотек все частіше звертаються економісти, працівники торговельних фірм, комерційних і фінансових структур, бізнесмени, студенти. Крім ділових людей інформація з питань сучасного законодавства та економіки користується попитом у широкого загалу.

Проблема забезпечення інформацією з питань економіки полягає в узгодженні формування інформаційних ресурсів бібліотеки з відповідними потребами користувачів.

З оглядом на розширення вітчизняного ринку економічної літератури, бібліотеки мають докладати зусиль для формування документних фондів, в яких важливе місце займають монографії, довідкові, статистичні, інформаційні видання, науково-популярна та навчальна література. Бажано, щоб в фондах ЦБС були такі періодичні видання, як “Бизнес”, “Все о бухгалтерском учете”, “Закон и бизнес”, “Праця і зарплата”, “Финансовая консультация”, “Банківська справа”, “Маркетинг и реклама”, “Економіка України”, “Фінанси України”, “Ринок цінних паперів”, “Казна”, “Налоги и бухучет” тощо.

Але орієнтація тільки на традиційні носії інформації та мас-медіа обмежує доступ до високоякісної інформації. Вдосконалення інформаційної бази публічних бібліотек передбачає впровадження в практику їх роботи сучасних інформаційних технологій, зокрема доступу до Інтернет-ресурсів.

Важливим інформаційним ресурсом є електронні бази даних, зокрема, автоматизовані інформаційно-пошукові системи “Законодавство України”, “Нормативні акти України”, “Ліга” “Закон”, які містять нові тексти законодавчих та нормативних актів України, у тому числі з питань економіки. Перспективним напрямком є формування електронних повнотекстових, бібліографічних та фактографічних баз даних з економічних

проблем міста, району. Матеріал доцільно копіювати та збирати в папку “Економічне досє”.

Необхідна актуалізація традиційного ДБА. Зміни в економіці України потребують відображення в ньому різноманітних економічних перетворень. Так, в систематичній картотеці статей в рубриках “Ринкова економіка”, “Макроекономіка”, “Мікроекономіка” важливо відобразити публікації з теоретичних питань, а саме: роль держави у функціонуванні ринкового механізму; реформування економіки; види ринків; сутність підприємництва й умови його існування; домашнє господарство; макроекономічна політика; економічне зростання та ін. Статті на актуальні теми практичної спрямованості розміщуються в рубриках: “Державне регулювання економіки”, “Приватизація”, “Ринок цінних паперів”, “Зони спільного підприємництва”, “Управління підприємством” та ін.

До складу ДБА можуть входити різноманітні тематичні картотеки, наприклад, “Законодавство і економіка”, “Економіка і навчання”, “Картотека нових економічних термінів”, “Бізнес в Україні”. Їх доповнюють тематичні папки, прес-досє, в яких збираються копії статей з періодичних видань: “Світова економіка”, “Ринок цінних паперів”, “Земельні ресурси”, “Працевлаштування”, “Приватизація”, “Пенсійне забезпечення”, “Пільги” та ін.

В роботі з комерційною інформацією допомогу надасть картотека ділової інформації, яка включатиме відомості про фірми, акціонерні товариства, спільні підприємства, представництва іноземних фірм, про банки, фонди, біржі (адреси, номери телефонів, перелік послуг, форми власності).

Надати повну інформацію людині, яка шукає роботу, може база даних “Перелік підприємств і організацій, розташованих на території регіону”.

Такі фактографічні картотеки можуть існувати також в електронній версії.

Сукупність інформаційних джерел бібліотеки дозволяє здійснювати інформаційне обслуговування як професійно зацікавлених споживачів, так і широкого кола населення.

Економічне просвітництво передбачає багатоаспектне розкриття фонду даної спрямованості. Бажано звернути увагу на висвітлення таких тем: економічна політика та економічне життя України; формування ринкової економіки в країні; відносини власності в Україні; фінансова і банківська система; реформа житлово-комунального господарства; розвиток соціальної сфери та ін.

Ця робота може здійснюватись за допомогою книжкових виставок, переглядів та оглядів літератури “Стратегія розвитку економіки України”, “Проблеми економічної реформи”, “Пріоритети соціальної політики”, “Україна на світовому ринку”, в ході проведення проблемних діалогів, годин економічної інформації, вечорів запитань і відповідей на теми: “Населенню про ринкову економіку”, “Особливості пенсійної реформи в Україні”,

“Податки очима платників”, “Як перебороти бідність”, “Азбука сімейної економіки”.

Сьогодні Україна готується до вступу в Європейський Союз. До цієї теми можна приурочити книжкову виставку “Україна на шляху до вступу в ЄС”.

1 розділ. Вектори інтеграції України у світове господарство.

2 розділ. Плюси та мінуси вступу України до Світової організації торгівлі.

3 розділ. Світовий банк і Україна: грані співробітництва.

Для більшості громадян України дуже актуальним залишається питання реформування житлово-комунального господарства. Обговорити цю проблему радимо під час круглого столу “Реформа житлово-комунального господарства: якою ви її бачите?”.

1. Тепер нікого не дивують незадовільна робота ЖЕКів, відсутність капітальних ремонтів будинків, низька якість послуг, високі тарифи... В чому причина такого становища?

2. Все частіше говорять про недосконалість системи управління комунальним господарством, необхідність демонополізації та приватизації цієї галузі, переходу на договірні відносини, створення служб замовника та об’єднань співвласників. Які шляхи реорганізації ЖЕКів, враховуючи світовий досвід, ви бачите?

3. Парадокси житлово-комунального господарства: громадяни скаржаться на низьку якість послуг, але не оплачують їх, отже не дають можливості їх поліпшити; знизити тарифи – неможливо, адже вони і так не відповідають витратам, які несуть комунальні служби. Який вихід з цього становища?

4. Практика показала, що субсидії на оплату житлово-комунальних послуг виявились неефективними. Чи буде більш ефективною адресна допомога соціально незахищеним громадянам?

5. Сьогодні уряд розглядає новий житловий кодекс, розробляється державна програма реформування житлового комплексу. Які пропозиції до цих актів ви можете внести?

Запропонований круглий стіл проводиться за участю представників місцевої влади, працівників житлово-комунального господарства.

Важливий аспект економічної просвітницької роботи бібліотек – висвітлення найактуальніших тем соціально-економічного життя місцевих громад. Звичайно, охопити одразу весь спектр інформування населення неможливо. Деяку корисну для споживача інформацію можуть містити інформаційні стенди, куточки “Інформаційна служба для населення”, “Економічні новини регіону”, “Економіка: знання для повсякденного життя”, бюро споживача, де регулярно мають розміщуватися документи економічного змісту, що приймаються місцевою владою, місцеві періодичні видання, різноманітні картотеки, бази даних, папки, про які йшлося раніше.

В той же час бібліотека має зосередитись на основних, найважливіших потребах мешканців, які складають абсолютну більшість у регіоні.

Наприклад, у селищі, де основною частиною громадян є люди похилого віку, пріоритетом для бібліотеки доцільно вважати надання довідково-інформаційної допомоги з проблем пенсійного забезпечення і соціального захисту людей похилого віку, інвалідів, ветеранів, малозабезпечених. Інформування про зміни у пенсійній системі, пільговому забезпеченні, нові соціально-законодавчі документи може здійснюватись через інформаційні стенди, дошки об'яв, прес-дайджести, тематичні папки, інформ-досьє, списки літератури.

Слушним у роботі з зазначеними групами населення буде виконання бібліографічних довідок побутового характеру (наприклад, “Як оформити субсидію”, “Працевлаштування пенсіонерів”).

Якщо пріоритетом обрана допомога у навчальному процесі, бібліотеки мають будувати свою діяльність у взаємодії з навчальними закладами регіону, досліджувати зміни запитів педагогів і учнів, формувати модель їхніх потреб. Доцільно надавати викладачам і студентам економічних спеціальностей оперативну інформацію у вигляді інформаційних листків, бюлетенів нових надходжень, списків літератури; забезпечувати колективне інформування на днях фахівця, інформації, економічних знань.

Цікавою формою роботи може стати цикл економічних уроків “Економісти повинні знати своїх героїв”, мета яких розповісти молоді про видатних вчених світу, які зробили значний внесок у розвиток економічної теорії (П.Е. Самюелсон, М. Фрідман, Ф.А. фон Хайек, Ф. Модільяні, Дж. Стоун, В. Леонтьєв та ін.).

Останнім часом зріс попит на економічну інформацію з боку фахівців в галузі економіки. Враховуючи наявність такого попиту, бібліотеки можуть забезпечити економічною, комерційною, рекламною інформацією представників підприємств, фірм комерційних і банківських структур, іноземних компаній. Для бібліотек, особливо невеликих міст, де вони залишаються практично єдиними інформаційними центрами, надання ділової інформації може стати ефективним напрямком роботи.

З урахуванням того, що в цей час найбільш перспективним сектором економіки є мале та середнє підприємництво, бібліотеки як інформаційні центри можуть доповнити інфраструктуру підтримки сфери бізнесу.

Діяльність бібліотек в цьому напрямку передбачає налагодження контактів із структурами, що підтримують підприємництво, наприклад, з фондом підтримки підприємництва, центром підтримки бізнесу, благодійними фондами тощо. Співробітництво з ними зробить роботу бібліотечних закладів більш ефективною, їх послуги затребуваними.

Обслуговування ділових кіл може здійснюватись як в традиційному режимі, так і через відокремлення спеціальних підрозділів. Спеціальними структурними підрозділами ЦБС можуть бути центри економічної та правової інформації, бізнес-центри, відділи, сектори, кабінети ділової інформації, зали ділової літератури.

Сучасний рівень функціонування цих підрозділів забезпечить застосування нових технологій, підключення до Інтернету, якісно

сформований документний фонд з питань фінансової і зовнішньоекономічної діяльності, бухгалтерського обліку, оподаткування, організації та управління підприємством, економічного законодавства та ін.

Центри економічної інформації, бізнес-центри та інші структурні підрозділи можуть працювати як комплексні інформаційно-консультативні служби, де будь-який користувач має отримати такі послуги:

- *інформаційні*: пошук ділової інформації в Інтернеті для індивідуальних користувачів; онлайнвий доступ до повнотекстових баз даних вітчизняних та зарубіжних бібліотек, інформаційно-комерційних центрів; пошук інформації в інформаційно-пошукових правових системах для індивідуальних читачів; інформаційне обслуговування фірм і підприємств малого і середнього бізнесу на договірній основі; пошук даних за друкованими довідковими виданнями з фондів підрозділу;

- *консультаційні*: індивідуальне консультування з питань навчання користування комп'ютером, Інтернетом; безпосереднє або дистанційне індивідуальне консультування з проблем підприємництва із залученням фахівця з економіки, юриспруденції;

- *сервісні*: ксерокопіювання, комп'ютерний набір і роздрукування, текстові оформлення ділових паперів, роздрукування матеріалів з дискет користувача, прийом і відправка кореспонденції по електронній пошті, прийом і відправка факс-повідомлень, доставка електронних копій документів, надання приміщень в оренду для проведення ділових переговорів, презентацій тощо.

Практика показує, що підприємці, зокрема, з малим досвідом роботи, або ті, хто тільки збирається відкрити своє діло, потребують знань з питань бізнес-планування, керування персоналом, маркетингу, фінансового аналізу, етики ділового спілкування.

Корисну інформацію починаючи підприємці можуть знайти на книжково-фактографічних виставках “Розвиток підприємництва в Україні”, “Бізнес-можливості в Україні”, “Я – підприємець”, “Бізнес від А до Я”.

Розкриття документного фонду бібліотек з питань економіки можливо через тематичні списки, огляди “Як відкрити власну справу”, “Входження в світ бізнесу”, “Захист інтересів підприємців”, “Праця керівника”. Про новинки інформують бюлетені нових надходжень, інформ-листки, виставки-перегляди. На основі публікацій можуть видаватись дайджести економічної інформації з найбільш затребуваних тем.

Традиційно значне місце у структурі бібліотечних послуг займають обслуговування в режимі “запит-відповідь”, індивідуальне та колективне інформування. Важливо, щоб абоненти інформації регулярно отримували повідомлення за темами, що їх цікавлять, за телефоном або по електронній пошті. Ефективним засобом інформування абонентів стало сканування обкладинок нових надходжень і анотацій до них (електронний варіант сповіщення).

Значну інформаційну насиченість можуть мати такі заходи, як дні інформації, дні фахівця, дні ділової людини, дні керівника. Для підприємців, запрошених на ці заходи, готуються книжкові виставки і огляди бізнес-

літератури, рекомендуються комерційні сайти і пошукові системи, влаштовуються виступи і консультації фахівців з питань інвестицій, податків, бухобліку тощо.

Нетрадиційний підхід можна знайти для організації і проведення Дня керівника “Портрет лідера в бізнесі”. В центрі ділової зустрічі може стати відомий керівник бізнес-структури. Бібліотека до цього заходу організує відкриті інформаційні стенди з інформаційними дайджестами з проблем, що визначають тематику дня керівника.

Послуги, що надають бібліотечні заклади підприємцям, в основному платні. Вони надаються на основі укладених договорів. Такий підхід дозволяє не тільки підвищити якість інформаційної підтримки малого бізнесу, але й збільшити бібліотечний бюджет.

Бібліотека сьогодні може бути центром економічної просвіти та інформації. Економісти, представники комерційних та бізнес-структур, студентська молодь мають побачити в бібліотеках потенційний ресурс, у тому числі і тієї справи, якою вони займаються.

Складач:	І.А. Пилипенко
Редактор:	О.Г. Полева
Відповідальний за випуск:	Н.П. Авдеєнко
Комп'ютерний набір:	В.І. Копійка

Підп. до друку 3.09 03. Зам. № ____
Наклад 80 прим.